

raden bij mastitis de borsten te ledigen als verloskundigen die dit afraden. Masseren van de zieke borst is in elk geval fout.

4. Lediging van een bestaand abces.

Of men een abces ledigt door een radiare incisie dan wel door een snee in de borstplooi of door punctie, is een zaak van bijkomstige overweging. Het voornaamste is, dat het abces wordt geleidigd.

5. Inderdaad doet het antwoord van de Redactie, op de passage over antibiotica na, denken aan een vooroorlogse opvatting over het mastitis-vraagstuk. Dit is misschien een aanwijzing, dat er in de therapie van de borstontsteking niet veel is veranderd.

Literatuur: ELSNER, P. en W. THEWANGER (1956) *Wien. klin. Wschr.* **68**, 930. — JODE, L. R. DE (1957) *Lancet* **I**, 560. — KOOREMAN, P. J. (1958) *Huisarts en wetenschap* **1**, 147. — LINDEMAN, G. (1955) *Zbl. Gynäk.* **77**, 1383. — MUTH, H. (1956) *Geburtsh. u. Frauenheilk.* **16**, 271. — PREISLER, O. (1955) *Zbl. Gynäk.* **77**, 1504.

REDACTIE

KAALHOOFDIGHEID EN RÖNTGENSTRALEN

In het antwoord op Vraag 25 (1958) wordt het onwaarschijnlijk geacht, dat fysiologische processen door ioniserende stralen kunnen worden geprikkeld; voorts wordt röntgenbestraling als therapie van kaalhoofdigheid ondeugdelijk gefundeerd genoemd. Toch wordt er dan gesproken over een prikkeldosis en over de zeer lage dosering die bij alopecia gebruikelijk is. Naar mijn mening bestaat er echter geen prikkeldosis; deze is althans niet bekend. Het advies van lage dosering is onvoldoende, indien er niets wordt gezegd over de kwaliteiten van de stralen en het aantal bestralingen.

Tenslotte komt het mij voor, dat behandeling van alopecia met röntgenstralen altijd moet worden afgeraden.

Literatuur: Vraag No. 25 (1958) *Ned. T. Geneesk.* **102**, 632.

's-Gravenhage, 1 april 1958 J. W. C. VAN STEEDEN

In het bedoelde antwoord kan men lezen: „Bij kaalheid door verschillende oorzaken wordt wel röntgenbestraling in een zeer lage dosering toegepast (zg. prikkeldosis). Het is echter niet waarschijnlijk, dat ioniserende stralen in welke dosering dan ook, fysiologische processen kunnen stimuleren; röntgenbestraling van kaalheid na febris typhoidea is dan ook een niet deugdelijk gefundeerde therapie”.

Het spreekt o. i. vanzelf dat onze adviseur, nadat hij aldus de nog wel toegepaste röntgenbehandeling had afgeraden (hij gaf zeker niet het advies tot lage dosering), geen aanwijzingen gaf omtrent stralenkwaliteit enz.

De inzender verschilt blijkbaar niet van mening met onze adviseur.

REDACTIE

BLADVULLING

In het slijm van cervixklieren
Kunnen varens welig tieren.
Oestrogenen doen verschijnen
Wat progesteron weer laat verdwijnen.
Wanneer sperma brengt conceptie,
Treuren wij om de deceptie
Dat het fraaie varenbeeld
Niet meer onze ogen streelt.
Zo wordt de botanie geweerd
En is het dwaas, dat wordt beweerd,
Dat het kind uit bloemkool wordt geboren
Waar zelfs varens gaan verloren.

J. A. DE WIT en L. A. SCHELLEKENS

BOEKAANKONDIGINGEN

Measurement of levels of health. Report of a study group. (World Health Organization, technical report series No. 137). 29 bl. Genève 1957. Prijs: ingen. 1sh.9d. (\$ 0,30 of 1 Zw.fr.).

In de serie technische rapporten van de Wereldgezondheidsorganisatie is het verslag verschenen van de studiegroep, die in 1955 bijeenkwam ter behandeling van de normen voor het meten van de volksgezondheid. Het rapport draagt de kenmerken van de ingewikkeldheid en vaagheid der materie. Men kan deze normen in drie groepen verdelen, namelijk: 1. die welke betrekking hebben op de gezondheid van individu of groep, 2. die welke van toepassing zijn op de toestand van de omgeving („environmental conditions”) en tenslotte 3. die welke men in verband kan brengen met de activiteit op het gebied van de gezondheidszorg.

De studiegroep deed de suggestie, dat gezocht moet worden naar nieuwe normen, liggend op verschillend terrein, zoals ziekte, voeding, geestelijke gezondheid, gezondheids-techniek, gezondheidsdiensten en sociaal-economische omstandigheden.

Een rapport, dat weinig nieuwe gezichtspunten biedt.

P. MUNTENDAM

A. GESELL en F. ILG, *Babies en kleuters in deze tijd.* Uit het Amerikaans vertaald en voor Nederland bewerkt door O. VAN ANDEL-RIPKE. 342 bl., 21 fig. De Tijdstroom, Lochem z. j. (1957). Prijs: ingen. f 13,50; geb. f 15,90.

Met grote nauwgezetheid heeft GESELL met zijn leerlingen de verschijnselen gevolgd, die zich bij kinderen tijdens hun ontwikkeling voordoen. Aan de schat van gegevens die op deze wijze zijn verzameld, zijn ook de bouwstenen voor zijn boek ontleend. Nauwkeurig worden in deel II het „gedragsprofiel” van kinderen op verschillende leeftijden tussen 40 weken en 5 jaar, en „een dag op deze leeftijd” beschreven. Waardevolle beschouwingen worden gewijd aan de kleuterschool als opvoedingscentrum. Minder geslaagd lijken mij verschillende gedeelten uit deel III: „Gunstige beïnvloeding van het ontwikkelingsproces”, waarin de betrekkelijke eenzijdigheid van de school van GESELL zich duidelijk laat gevoelen. Dit doet echter niets af aan de grote waarde van het boek, dat niet alleen aan artsen en psychologen, maar ook vooral aan alle opvoeders warm moge worden aanbevolen.

Vertaling en bewerking zijn uitmuntend.

TH. HART DE RUYTER

Colloquia on ageing. Ciba Foundation, deel 3: Methodology of the study of ageing. Onder redactie van G. E. W. WOLSTENHOLME en C. M. O'CONNOR. 202 bl., 47 fig. J. & A. Churchill Ltd., Londen 1957. Prijs: geb. 32 sh.6d.

Het is wijs, in het huidige ontwikkelingsstadium van het onderzoek over veroudering, zich niet het hoofd te breken over definities, doch te zoeken naar „soft spots in the wall of ignorance” — aldus opende C. H. BEST van Toronto als voorzitter het derde colloquium over veroudering. Helaas hebben niet alle twaalf inleiders zich steeds aan dit advies gehouden. Verscheidene van hen zijn afgedaald in theoretische beschouwingen; de opstellen over de veroudering van eiwitten en bouwstoffen daarvan in de levende cellen, en over de proefopstelling bij groepsonderzoek van fabrieksarbeiders zijn daardoor, ook in de discussie, voorbeelden van een onvruchtbare samenspraak. Een te opzettelijk kritisch-didactische stijl maakt de lectuur vaak moeilijk en moeizaam; vooral de Amerikaanse bijdragen lijden onder dit euvel.